

Rada
Európskej únie

V Bruseli 24. mája 2019
(OR. en)

9015/19

**Medziinštitucionálny spis:
2018/0128(NLE)**

EDUC 231
CULT 81
JEUN 71
SOC 344

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	8638/19
Č. dok. Kom.:	9229/18 + ADD 1
Predmet:	ODPORÚČANIE RADY o komplexnom prístupe k výučbe a učeniu sa jazykov

Delegáciám v prílohe zasielame odporúčanie Rady o komplexnom prístupe k výučbe a učeniu sa jazykov, ktoré Rada prijala na 3 693. zasadnutí 22. mája 2019. Toto odporúčanie sa postúpi na uverejnenie v úradnom vestníku.

ODPORÚČANIE RADY

z 22. mája 2019

o komplexnom prístupe k výučbe a učeniu sa jazykov

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej články 165 a 166,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) Európska komisia v oznámení s názvom Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou¹ predstavuje víziu európskeho vzdelávacieho priestoru, v ktorom kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu, odbornej príprave a výskumu nebránia hranice, kde sa študovať, učiť sa alebo pracovať v inom členskom štáte stalo normou, kde je oveľa bežnejšie hovoriť okrem materinského jazyka ďalšími dvoma jazykmi a kde ľudia silno pociťujú svoju európsku identitu a sú si vedomí spoločného európskeho kultúrneho a jazykového dedičstva a jeho rozmanitosti.

¹ COM(2017) 673 final.

- (2) Hlavy štátov alebo predsedovia vlád počas neformálneho pracovného zasadnutia na göteborgskom samite pre spravodlivé pracovné miesta a rast rokovali o úlohe vzdelávania a kultúry pre budúcnosť Európy. V záveroch Európskej rady zo 14. decembra 2017² sa členské štáty, Rada a Komisia vyzvali, aby v súlade so svojimi právomocami napredovali v práci v tejto oblasti.
- (3) Európska rada v záveroch, ktoré prijala 15. a 16. marca 2002 v Barcelone, vyzvala, aby sa v oblasti vzdelávania prijali ďalšie kroky v záujme lepšieho ovládania základných zručností, a to najmä výučbou aspoň dvoch cudzích jazykov od útleho veku.
- (4) Gramotnosť a viacjazyčnosť sú v odporúčaní Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie vymedzené medzi ôsmimi kľúčovými kompetenciami³.
- (5) Viacjazyčnosť⁴ je ústredným prvkom vízie európskeho vzdelávacieho priestoru. Vzhľadom na intenzívnejšiu mobilitu za vzdelávaním, odbornou prípravou a prácou v rámci Únie, zvyšujúcu sa migráciu z tretích krajín do Únie a celkovú globálnu spoluprácu treba prehodnotiť výzvy, ktorým čelia systémy vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti výučby a učenia sa jazykov, ako aj príležitosti, ktoré prináša jazyková rozmanitosť Európy.
- (6) Zvýšením miery učenia sa a výučby jazykov a ich zlepšením by sa mohol posilniť európsky rozmer vzdelávania a odbornej prípravy. Zároveň by sa mohol podporiť rozvoj európskej identity v celej jej rozmanitosti, ktorá je doplnkom miestnych, regionálnych a národných identít a tradícií, a zlepšiť chápanie Únie a jej členských štátov. Viacjazyčnosť pomáha lepšie pochopiť iné kultúry, a tým prispieva k rozvoju občianskej a demokratickej kompetencie.

² EUCO 19/1/17 REV 1.

³ Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1.

⁴ Rada Európy na vyjadrenie kompetencie jednotlivcov ovládať viaceré jazyky používa v angličtine termín „plurilingualism“, avšak v úradných dokumentoch Európskej únie sa na opis kompetencií jednotlivcov a aj na opis spoločenských situácií používa v angličtine termín „multilingualism“. Dôvodom je čiastočne to, že v iných jazykoch ako angličtina a francúzština je ťažké rozlíšiť medzi pojmami „plurilingual“ a „multilingual“.

- (7) Takmer polovica Európanov⁵ uvádza, že nie sú schopní viesť rozhovor v inom než svojom prvom jazyku⁶. Nedostatočná viacjazyčnosť je zdrojom ťažkostí, pretože je prekážkou pre zmysluplné výmeny medzi verejnými správami a jednotlivcami, najmä v pohraničných regiónoch⁷.
- (8) Len štyria z desiatich študentov sekundárneho vzdelávania dosiahnu v prvom cudzom jazyku úroveň samostatného používateľa, ktorou sa označuje schopnosť viesť jednoduchý rozhovor. Len štvrtina študentov dosiahne túto úroveň v druhom cudzom jazyku⁸. Komparatívna analýza jazykov vo vzdelávaní a odbornej príprave preukázala, že väčšina členských štátov má problémy so zabezpečením primeraných vzdelávacích výstupov v oblasti jazykov. Problémy existujú vo všetkých sektoroch vzdelávania, ale najzávažnejšie sú v oblasti odborného vzdelávania a prípravy, kde sa na učenie sa jazykov kladie menší dôraz.
- (9) Nedostatočná viacjazyčnosť je naďalej jednou z hlavných prekážok pri využívaní príležitostí, ktoré ponúkajú európske programy v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a mládeže. Dostatočná viacjazyčnosť ľuďom naopak umožní lepšie využívať možnosti, ktoré prináša vnútorný trh, ako napríklad voľný pohyb pracovníkov, a tiež prijímať lepšie podložené rozhodnutia o príležitostiach v iných krajinách EÚ.
- (10) Viacjazyčnosť poskytuje konkurenčné výhody pre podniky aj pre uchádzačov o zamestnanie, ak je súčasťou širšieho súboru potrebných zručností. Existuje pozitívny vzájomný vzťah medzi zručnosťami v oblasti cudzích jazykov a pravdepodobnosťou zamestnania sa. Výsledky posledného prieskumu o ďalšom odbornom vzdelávaní a príprave (CVTS 2016) však ukázali, že len 7,9 % spoločností (ktoré poskytujú svojim zamestnancom odbornú prípravu) vysiela svojich zamestnancov na jazykové kurzy (v rozpätí od 22,1 % na Slovensku po 0,5 % v Írsku).

⁵ Európania a ich jazyky – osobitná súhrnná správa Eurobarometra z roku 2012.

⁶ Prvý jazyk: jazyk (jazyky) osвоенý a používaný v útlom detstve (približne pred druhým alebo tretím rokom života), v ktorom človek po prvýkrát nadobudol jazykovú schopnosť. Tento termín sa uprednostňuje pred termínom materinský jazyk, ktorý často nie je primeraný, pretože prvý jazyk nie je nevyhnutne len jazyk matky.

⁷ Oznámenie Komisie o podpore rastu a súdržnosti v pohraničných regiónoch EÚ, COM(2017) 534.

⁸ Európska komisia (2012) – Prvý európsky prieskum jazykových kompetencií, zhrnutie.

- (11) Na udržanie súčasnej životnej úrovne, podporu vysokej miery zamestnanosti a podporu sociálnej súdržnosti s ohľadom na spoločnosť a svet práce v budúcnosti je potrebné, aby ľudia mali správne zručnosti a kompetencie. Nadobudnutím lepšej viacjazyčnosti by sa mohlo podporiť zvýšenie mobility a spolupráce v rámci Únie. Je to rozhodujúci faktor aj pre zabezpečenie úplnej integrácie detí, študentov a dospelých z radov prisťahovalcov.
- (12) Naša spoločnosť je čoraz mobilnejšia a digitálnejšia, a preto treba preskúmať nové spôsoby učenia sa. Predovšetkým digitálny rozvoj umožňuje učenie sa a používanie stále väčšieho počtu jazykov aj mimo školy a učebných plánov. Súčasné postupy hodnotenia tento vývoj neodrážajú v plnom rozsahu.
- (13) V Európskom pilieri sociálnych práv sa ako prvá zásada uvádza, že každý má právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti a úspešne zvládať zmeny postavenia na trhu práce. Viacjazyčnosť je vymedzená ako „schopnosť používať rozličné jazyky na primeranú a účinnú komunikáciu“ a je jednou z kľúčových kompetencií, ktoré by mohli podporiť zamestnateľnosť, osobné naplnenie, aktívne občianstvo, medzikultúrne porozumenie a sociálne začlenenie.
- (14) Viac ako polovica členských štátov v rámci svojich hraníc oficiálne uznáva na právne alebo administratívne účely regionálne alebo menšinové jazyky vrátane národného posunkového jazyka. Viaceré z týchto jazykov presahujú hranice štátu. Jazykový obraz Európy dopĺňajú jazyky prisťahovalcov alebo utečencov.
- (15) Školy sú si stále viac vedomé potreby zabezpečiť, aby všetky deti bez ohľadu na ich pôvod a prvý jazyk získali veľmi dobrú úroveň vyučovacieho jazyka, a to prípadne aj prostredníctvom osobitných podporných opatrení. Podporuje sa tým spravodlivosť a rovnosť príležitostí a znižuje sa riziko predčasného ukončenia školskej dochádzky.

- (16) Jazykové povedomie v školách by mohlo zahŕňať informovanosť o gramotnosti a viacjazyčnosti všetkých žiakov a ich pochopenie, a to vrátane znalosti jazykov, ktoré sa v škole nevyučujú. Školy môžu rozlišovať rôzne úrovne viacjazyčnosti potrebné v závislosti od kontextu a účelu a zodpovedajúce situácii, potrebám, schopnostiam a záujmom každého učiaceho sa.
- (17) Viac ako polovica vzdelávacích systémov Európskej únie označila za problém nedostatok učiteľov niektorých predmetov vrátane moderných cudzích jazykov a niekoľko členských štátov zaviedlo reformy alebo stimuly na odstránenie nedostatku učiteľov jazykov. Tieto reformy a stimuly by mohli zahŕňať štipendiá na prilákanie absolventov jazykových odborov s inými profesijnými skúsenosťami k vyučovaniu alebo zreformované programy vzdelávania učiteľov.
- (18) Iniciatívami na zlepšenie kľúčových kompetencií v školskom vzdelávaní, medzi ktoré patrí prepojenie skúseností z reálneho života s akademickým vzdelávaním, využívanie digitálnych technológií a podpora inovácie v školách, sa posilnilo zameranie na vzdelávacie výstupy. Podporuje sa nimi aj nadobudnutie viacjazyčnosti.
- (19) Integrované učenie obsahu a jazyka, t. j. vyučovanie predmetov v cudzom jazyku, a digitálne a online nástroje na učenie sa jazykov sa osvedčili ako efektívne pre rôzne kategórie študentov. Učiteľom jazykov v celej Európe by prospel kontinuálny profesijný rozvoj, vďaka ktorému by si mohli aktualizovať svoju digitálnu kompetenciu a zároveň sa naučiť, ako vo svojej učiteľskej praxi čo najlepšie využiť rôzne metodiky a nové technológie. Pomôcť by im pri tom mohol inventár otvorených vzdelávacích zdrojov, berúc tak do úvahy prácu Rady Európy.

- (20) Vymedzenie a rozvoj viacjazyčnosti sa v Európe podporuje rôznymi iniciatívami. Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky je transparentným, uceleným a komplexným referenčným nástrojom na posudzovanie a porovnávanie úrovni kompetencie a ako taký podporuje učenie sa a vyučovanie všetkých jazykov. Rozlišuje sa v ňom medzi úrovňami používateľ základného jazyka, samostatný používateľ a skúsený používateľ, pričom táto posledná úroveň umožňuje používateľovi pracovať a študovať v danom jazyku. Tento nástroj sa v roku 2018 doplnil o nové deskriptory pre mediáciu (sprostredkovanie), pre posunkové jazyky a iné oblasti a o súbory deskriptorov pre mladých učiacich sa s cieľom sprístupniť rámec širšej verejnosti.
- (21) Europass – jazykový pas je štandardizovaný vzor na sebahodnotenie jazykových zručností, v ktorom sa využíva spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky. Pomáha občanom opísať svoje jazykové zručnosti počas obdobia mobility, a to buď na vzdelávacie účely, alebo na účely zamestnania alebo odbornej prípravy, a zároveň pomáha zamestnávateľom pochopiť jazykové zručnosti pracovnej sily.
- (22) Európska jazyková značka⁹ sa udeľuje za excelentnosť a inováciu pri výučbe jazykov vo všetkých zúčastnených krajinách. Dodáva školám a iným inštitúciám stimul využívať nové metodiky a stratégie so zameraním na miestne, regionálne, národné alebo európske priority. Prispieva k zvyšovaniu informovanosti o európskej spolupráci v oblasti jazykovej výučby a učenia sa a k posilneniu viacjazyčnej dynamiky vo všetkých sektoroch vzdelávania.
- (23) Všetky členské štáty uznávajú potrebu podporovať viacjazyčnosť a rozvíjať túto kompetenciu v Únii. Európska komisia s cieľom poskytnúť presnejší obraz o viacjazyčnosti v Únii vypracuje návrh nového súboru európskych referenčných hodnôt pre vzdelávanie a odbornú prípravu spolu s možnosťami zberu údajov, do ktorého môže patriť aj európska referenčná hodnota pre jazykové kompetencie. Rada bude rokovať a rozhodovať o týchto referenčných hodnotách v rámci procesu vypracovania nového strategického rámca pre vzdelávanie a odbornú prípravu na obdobie po roku 2020.

⁹ Európska jazyková značka sa udeľuje na národnej úrovni a podporuje sa prostredníctvom programu Erasmus+.

- (24) Hoci uznávame, že viacjazyčnosť sa nadobúda počas celého života a príležitosti na jej nadobudnutie by mali byť dostupné vo všetkých fázach života, toto odporúčanie sa zameriava najmä na primárne a sekundárne vzdelávanie a odbornú prípravu a ak je to možné, aj na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a na počiatočné odborné vzdelávanie a prípravu.
- (25) Týmto odporúčaním sa plne rešpektujú zásady subsidiarity a proporcionality,

ODPORÚČA, ABY ČLENSKÉ ŠTÁTY:

v súlade s vnútroštátnymi a európskymi právnymi predpismi, podľa dostupných zdrojov a vnútroštátnych okolností a v úzkej spolupráci so všetkými relevantnými zainteresovanými stranami:

- (1) preskúmali možnosti ako pomôcť všetkým mladým ľuďom nadobudnúť pred ukončením vyššieho sekundárneho vzdelávania a odbornej prípravy, ak je to možné, takú úroveň kompetencie aspoň v jednom európskom jazyku okrem vyučovacích jazykov, ktorá im umožní tento jazyk efektívne používať na spoločenské, učebné a profesionálne účely, a aby podporovali nadobudnutie takej úrovne v ďalšom (treťom) jazyku, ktorá im umožňuje komunikovať s určitým stupňom plynulosti¹⁰;
- (2) s využitím príkladov politík uvedených v prílohe uplatňovali komplexné prístupy zamerané na zlepšenie výučby a učenia sa jazykov na národnej, regionálnej, miestnej alebo školskej úrovni, a to podľa vhodnosti a relevantnosti;
- (3) zabezpečili, aby boli zahrnuté všetky sektory primárneho a sekundárneho vzdelávania, a to s čo najskorším začatím, vrátane počiatočného odborného vzdelávania a prípravy;

¹⁰ Súčasťou jazykového repertoáru učiaceho sa môže byť aj osvojenie si klasických jazykov, ako je starogréčtina a latinčina.

- (4) v rámci týchto komplexných prístupov podporovali rozvoj jazykového povedomia v školách a inštitúciách odborného vzdelávania a prípravy:
- (a) aktívnou podporou a uznávaním mobility učiacich sa a učiteľov aj s využitím príležitostí, ktoré poskytujú príslušné programy financovania Únie;
 - (b) posilnením kompetencie všetkých učiacich sa, ale najmä tých, ktorí pochádzajú z migrantského, utečeneckého alebo znevýhodneného prostredia, používať vyučovacie jazyky ako základ na dosiahnutie výsledkov v rámci ďalšieho učenia sa a vzdelávania v škole;
 - (c) pomáhaním učiacim sa rozširovať si kompetencie vo vyučovacích jazykoch tým, že budú podporovať učiteľov, aby sa venovali používaniu konkrétneho jazyka vo svojich príslušných predmetoch vrátane zvyšovania povedomia o rôznych jazykových registroch a špecifickej slovnej zásobe;
 - (d) podporou kontinuity jazykového vzdelávania medzi rôznymi stupňami škôl;
 - (e) ocenením jazykovej rozmanitosti učiacich sa a využívaním tejto rozmanitosti ako vzdelávacieho zdroja, a to aj zapojením rodičov, iných poskytovateľov starostlivosti a širšej miestnej komunity do jazykového vzdelávania;
 - (f) zvažovaním príležitostí na posúdenie a validáciu jazykových kompetencií, ktoré nie sú súčasťou učebných plánov, ale sú výsledkom informálneho učenia sa (napríklad v prípade učiacich sa z migrantského, utečeneckého alebo bilingválneho prostredia) alebo zapojenia sa do formálneho školského systému inej krajiny, kde učitelia sa predtým žil, napríklad rozšírením spektra jazykov, ktoré je možné doplniť do vysvedčenia o ukončení štúdia;
 - (g) väčším používaním spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky, najmä na podnietenie rozvoja jazykových učebných plánov, testovania a hodnotenia;

- (h) zabezpečovaním podpory školám pri vymedzovaní ich vlastného prístupu k výučbe jazykov, rešpektujúc však vnútroštátne právne predpisy a pomáhajúc školám aktívne oceňovať a používať svoju jazykovú rozmanitosť;
 - (i) ponúkaním možností školám a strediskám odbornej prípravy posilniť svoju európsku perspektívu, napríklad pokračovaním v udeľovaní Európskej jazykovej značky, rozvojom školských značiek s osobitným európskym hľadiskom a organizovaním národných podujatí so zameraním na jazykovú rozmanitosť;
- (5) podporovali učiteľov, školiteľov, inšpektorov a vedúcich pracovníkov škôl v rozvoji jazykového povedomia:
- (a) vo vhodných prípadoch investovaním do počiatočného a ďalšieho vzdelávania učiteľov jazykov s cieľom zvýšiť ich kompetencie a pritiahnuť a udržať si zamestnancov, aby bolo možné zachovať širokú ponuku jazykov v rámci primárneho a sekundárneho vzdelávania a odbornej prípravy;
 - (b) zlepšením dobrovoľnej spolupráce medzi inštitúciami zodpovednými za počiatočné a ďalšie vzdelávanie učiteľov jazykov;
 - (c) začlenením prípravy na jazykovú rozmanitosť v triede do počiatočného vzdelávania a kontinuálneho profesijného rozvoja učiteľov a vedúcich pracovníkov škôl;
 - (d) propagovaním období štúdia v zahraničí pre študentov, ktorí študujú v pedagogickom odbore, a podporovaním mobility všetkých učiteľov, školiteľov, inšpektorov a vedúcich pracovníkov škôl;
 - (e) propagovaním začlenenia a uznávania vzdelávacej mobility do vzdelávania učiteľov jazykov, aby každý učiteľ jazyka, ktorý je čerstvým absolventom, strávil v zahraničí pokiaľ možno jeden semester, či už učením sa alebo vyučovaním, najmä prostredníctvom programu Erasmus +;

- (f) propagovaním využívania programu eTwinning¹¹ a iných foriem virtuálnej spolupráce, ako aj osobného vytvárania sietí na obohatenie vzdelávacích skúseností v školách a rozvoj viacjazyčnosti učiteľov a žiakov;
 - (g) propagovaním kolaboratívnej výučby medzi učiteľmi jazykov a učiteľmi iných predmetov;
- (6) podnecovali výskum a využívanie inovačných, inkluzívnych a viacjazyčných pedagogických postupov vrátane napríklad využívania digitálnych nástrojov, vzájomnej zrozumiteľnosti príbuzných jazykov a spôsobov výučby predmetov v cudzom jazyku (integrované učenie obsahu a jazyka) a inovácie počiatočného vzdelávania učiteľov;
 - (7) zabezpečili monitorovanie jazykových kompetencií získaných na rôznych stupňoch vzdelávania a odbornej prípravy, čím sa doplnia už existujúce informácie o poskytovaní jazykového vzdelávania;
 - (8) prostredníctvom existujúcich rámcov a nástrojov podávali správy o skúsenostiach a pokroku pri podporovaní jazykového vzdelávania.

TÝMTO VÍTA ZÁMER KOMISIE:

- (9) podporiť nadviazanie na toto odporúčanie tým, že uľahčí vzájomné učenie sa medzi členskými štátmi a v spolupráci s nimi vypracuje viacjazyčné nástroje a zdroje, ako sú napríklad:
 - (a) usmernenia na prepojenie jazykovej výučby a hodnotenia so spoločným európskym referenčným rámcom pre jazyky¹²;
 - (b) usmerňujúci materiál založený na dôkazoch pre nové formy učenia sa a podporné prístupy, a to aj pre jazyky, ktoré nie sú súčasťou učebných plánov;

¹¹ eTwinning je komunita učiteľov od predškolských zariadení po vyššie stredné školy združená na bezpečnej internetovej platforme.

¹² Na základe skúseností a odborných znalostí, ktoré Rada Európy získala pri vytváraní a aktualizovaní rámca, ako aj skúseností a odborných znalostí Európskeho centra pre moderné jazyky a Európskej komisie získaných pri aplikovaní tejto práce na vzdelávanie učiteľov prostredníctvom spoločne financovaných projektov.

- (c) digitálne nástroje pre učenie sa jazykov a profesijný rozvoj pedagogických pracovníkov v tejto oblasti, ako napríklad hromadné otvorené online kurzy, nástroje na sebahodnotenie¹³, siete vrátane eTwinningu a Teacher Academy na portáli School Education Gateway;
- (d) metodiky a nástroje na podporu monitorovania viacjazyčnosti v Únii;
- (10) posilňovať mobilitu žiakov, študentov v rámci odborného vzdelávania a prípravy a učiteľov, školiteľov, inšpektorov a vedúcich pracovníkov škôl v rámci programu Erasmus+ a vo všeobecnosti podporovať využívanie finančných prostriedkov Únie, ako napríklad Erasmus+, Horizont 2020, Fond pre azyl, migráciu a integráciu alebo európske štrukturálne a investičné fondy, pokiaľ je to vhodné, na vykonávanie tohto odporúčania a jeho prílohy, a to bez toho, aby boli dotknuté rokovania o budúcom viacročnom finančnom rámci;
- (11) posilňovať spoluprácu s Radou Európy a Európskym centrom pre moderné jazyky v oblasti učenia sa jazykov s cieľom zlepšiť inovačné metódy výučby a učenia sa jazykov a zvýšiť povedomie o kľúčovej úlohe učenia sa jazykov v modernej spoločnosti;
- (12) podať správu o nadviazaní na vykonávanie tohto odporúčania, a to predovšetkým cez existujúce rámce a nástroje.

V Bruseli 22. mája 2019

Za Radu

predseda

C-B. MATEI

¹³ Europass ponúka v súčasnosti nástroj na sebahodnotenie jazykových kompetencií, ktorého fungovanie a účinnosť sa preskúma pri vykonávaní rozhodnutia o Europasse.

Jazykové povedomie v školách – vývoj komplexných prístupov k učení sa jazykov

Komplexnými prístupmi k jazykom by sa mohlo podporiť vykonávanie odporúčania o učení sa jazykov. V tejto prílohe sa uvádza niekoľko pedagogických zásad a osvedčených postupov, ktorých spoločným cieľom je zvýšiť všeobecné jazykové povedomie v školách a konečným cieľom je zlepšenie výsledkov učenia sa jazykov.

Výučba jazykov je dôležitým prvkom vo všetkých vyučovacích predmetoch vzhľadom na rozličné spôsoby, akými sa jazyk používa v triede, a životne dôležitú úlohu, ktorú jazyk zohráva v učení sa a porozumení obsahu vyučovacieho predmetu. Dobré osvojenie si vyučovacieho jazyka je neoddeliteľne spojené s rozvojom znalostí z daného predmetu a jeho porozumením.

Jazykové povedomie v školách a inštitúciách odborného vzdelávania a prípravy by mohlo podporiť porozumenie toho, že učenie sa jazyka je dynamický proces a kontinuum – osvojovanie si prvého jazyka a jeho rozličných registrov a štýlov pokračuje učením sa ďalších jazykov na rozličných úrovniach znalostí a je s ním úzko prepojené, pričom to zodpovedá okolnostiam každého učiaceho sa, jeho potrebám a záujmom.

Jazykové povedomie v školách a inštitúciách odborného vzdelávania a prípravy by mohlo podporiť aj úvahy o jazykovom rozmere na všetkých stupňoch organizácie školy, výučby a praxe: pri rozvoji gramotnosti, učení sa cudzieho jazyka, výučbe predmetov, na uznanie iných jazykov, ktoré používajú žiaci, ktoré sa používajú pri komunikácii s rodičmi a v širšom prostredí školy atď.

Úzka spolupráca s rozličnými členmi školskej komunity, ideálne v rámci koncepcie školy ako učiacej sa organizácie alebo v rámci celoškolského prístupu, môže podporiť takéto chápanie jazykového povedomia.

S cieľom podporovať jazykové povedomie v školách a inštitúciách odborného vzdelávania a prípravy sa identifikovali tieto príklady osvedčeného postupu:

1. Viacjazyčnosť v školách a inštitúciách odborného vzdelávania a prípravy

- Pozitívny postoj k jazykovej rozmanitosti môže pomôcť vytvárať jazykovo priaznivé prostredie, v ktorom sa učenie a používanie viacerých jazykov vníma ako bohatstvo a nový zdroj. Uvedomovanie si dôležitosti učenia sa jazykov a vzdelávacích, kognitívnych, sociálnych, interkultúrnych, profesijných a ekonomických prínosov širšieho používania jazykov je možné zvýšiť a podporiť.
- Rozvoj jazykovej kompetencie a jazykového povedomia sa môže prierezovo začleniť do učebných plánov. Integrácia jazykov a iných predmetov môže umožniť autentickéjšie učenie sa orientované na situácie reálneho života.
- Motivácia učiacich sa k štúdiu jazykov sa môže podporiť prepojením vzdelávacieho obsahu s ich vlastným životom a záujmami, a to zohľadňujúc informálne učenie sa a podporujúc synergie s mimoškolskými aktivitami. Prepojenie medzi jazykovou praxou v každodennom živote a v školách alebo inštitúciách odborného vzdelávania a prípravy sa môže posilniť uznaním predchádzajúcich znalostí jazykov a ponúknutím možnosti uviesť na vysvedčeniach o ukončení štúdia aj viacjazyčnosť nadobudnutú informálnym učením sa (napríklad v prípade učiacich sa z migrantského, utečeneckého alebo bilingválneho prostredia) alebo zapojením sa do formálneho školského systému inej krajiny, kde učiaci sa predtým žil.
- V škole je možné oceniť a podporiť celý jazykový repertoár učiaceho sa a možno ho využiť aj ako pedagogický zdroj pre ďalšie učenie sa všetkých učiacich sa. Žiaci si navzájom môžu pomáhať pri učení sa, vysvetliť svoj jazyk (jazyky) ostatným a porovnávať jazyky.
- Školy by mohli ponúkať širšie spektrum jazykov okrem hlavných svetových komunikačných jazykov. Osvojenie si tohto prístupu môže byť rôzne v závislosti od toho, či má krajina dva alebo viaceré štátne jazyky alebo prejavila záujem podporovať učenie sa jazyka susednej krajiny.

- Vytvárať partnerstvá medzi zariadeniami vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a školami v pohraničných regiónoch, ktoré deti podporia k učeniu sa jazyka ich susedov už od útleho veku a zníži jazykové bariéry v cezhraničných regiónoch.
- Ďalej podporovať školy a inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy, aby využívali Európsky deň jazykov a Európsku jazykovú značku na propagáciu učenia sa jazykov a jazykovej rozmanitosti. Propagovať školské značky s osobitným európskym rozmerom s cieľom podporiť európsku perspektívu škôl a stredísk odbornej prípravy.

2. Účinná a inovačná výučba v záujme lepšieho učenia sa jazykov

- V plnom rozsahu by sa mohol využiť potenciál digitálnych nástrojov na zlepšenie učenia sa a výučby jazykov a súvisiaceho hodnotenia. Technológie môžu v mimoriadne veľkej miere podporiť rozšírenie ponuky jazykov, poskytnúť príležitosti na kontakt s jazykom a môžu byť veľmi užitočné na podporu tých jazykov, ktoré sa neučia v školách. Rozvoj kritického myslenia a mediálnej gramotnosti a primerané a bezpečné využívanie technológií môže byť v tomto kontexte podstatným prvkom učenia sa.
- Virtuálna spolupráca medzi školami prostredníctvom eTwinningu a iných foriem virtuálnej spolupráce môže mladým ľuďom umožniť zlepšiť učenie sa jazykov, pracovať s partnermi z iných krajín a pripravovať sa na mobilitu v rámci štúdia, odbornej prípravy alebo dobrovoľníctva v zahraničí.
- Mobilita žiakov vrátane mobility cez Erasmus+ by sa mohla stať riadnou súčasťou vzdelávacieho procesu. Tá by sa mala rozšíriť aj na virtuálnu mobilitu a širšiu mobilitu pedagogických pracovníkov.
- Učitelia, školitelia a učiaci sa môžu na monitorovanie a hodnotenie jazykového rozvoja využívať kombináciu diagnostického, formatívneho a sumatívneho hodnotenia; na zaznamenávanie pokroku sa využívajú individuálne jazykové portfóliá, napríklad Európske jazykové portfólio alebo Europass – jazykový pas.

3. Podpora učiteľov a školiteľov

- Učitelia moderných jazykov by sa mali povzbudzovať k tomu, aby sa zúčastňovali výmenných programov s krajinami, v ktorých sa hovorí ich cieľovým jazykom, v rámci ich počiatočného vzdelávania/alebo ďalšieho profesijného rozvoja. Každý čerstvý absolvent odboru učiteľstva jazykov by mal mať za sebou pokiaľ možno jeden semester štúdia alebo učiteľskej praxe v zahraničí.
- Učitelia a školitelia iných predmetov, ako sú moderné jazyky, by mohli nadobúdať jazykové povedomie a vedomosti o didaktike jazyka, ako aj stratégie na podporu učiacich sa.
- Do výučby jazykov by mohli byť zapojení aj jazykovi asistenti využitím príležitosti, ktoré poskytujú výmenné programy medzi členskými štátmi.
- Učiteľom možno sprístupniť príležitosti na kontinuálny profesijný rozvoj (prostredníctvom sietí, praktizujúcich komunit, hromadných jazykových online kurzov, odborných stredísk, kooperatívneho elektronického učenia sa, spoločného akčného výskumu atď.), aby mohli držať krok s najnovšími pedagogickými inováciami a zvyšovať úroveň svojich zručností.

4. Partnerstvá a prepojenia na širšie prostredie školy s cieľom podporiť učenie sa jazykov

- Školy a inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy by mohli spolupracovať s rodičmi pri hľadaní možností ako podporiť jazykové učenie ich detí, hlavne ak deti vyrastajú vo viacjazyčnom prostredí alebo doma používajú iný jazyk, ako je vyučovací jazyk.
- Školy a inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy môžu vstupovať do partnerstiev s jazykovými centrami/jazykovými laboratóriami, verejnými knižnicami, kultúrnymi centrami alebo inými kultúrnymi združeniami, univerzitami a výskumnými strediskami s cieľom vytvárať aktivizujúce študijné prostredie, obohacovať škálu osvojovaných jazykov a zlepšiť a inovovať vyučovaciu prax.

- Školy, inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy a obce môžu združovať zdroje s cieľom vytvárať jazykové centrá so širšou ponukou jazykov, aby sa zachovávali menej používané jazyky a/alebo jazyky, ktoré sa neučia v škole.
- Spolupráca so zamestnávateľmi v regióne alebo za jeho hranicami môže pomôcť zvýšiť porozumenie dôležitosti viacjazyčnosti v pracovnom živote a môže pomôcť zabezpečiť, aby nadobudnutá viacjazyčnosť efektívne podporovala zamestnateľnosť.
- Mohli by sa podporovať cezhraničné partnerstvá medzi vzdelávacími inštitúciami a inštitúciami odbornej prípravy v pohraničných regiónoch. Mohla by sa uľahčovať mobilita študentov, učiteľov, školiteľov a administratívnych zamestnancov, ako aj doktorandov a výskumných pracovníkov ponukou informácií a kurzov v jazykoch, ktorými sa hovorí v susednej krajine. Podpora viacjazyčnosti v rámci takýchto cezhraničných partnerstiev môže absolventov pripraviť na vstup na trh práce na oboch stranách hranice.
- Podporovať spoluprácu medzi inštitúciami vzdelávania učiteľov.
